

Berlevåg kommune

postmottak@berlevag.kommune.no

Kirkenes, 20.04.2022

Dette brevet sendes på vegne av 4H Finnmark, Birdlife Finnmark, DNT Alta og Omegn turlag, Naturvernforbundet Finnmark og Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) Finnmark.

Merknader til søknad om dispensasjon fra kommunens kystzoneplan

Etablering av torskeoppdrett i Gulgofjorden

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Finnmark er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivsorganisasjonene i regionen. Vårt mål er å ivareta natur- og friluftslivsinteressene i gamle Finnmark fylke ved å styrke og fremme organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og friluftslivsorganisasjonene med sitt virke i regionen.

FNF Finnmark viser til KIME Akva As sin søknad om dispensasjon fra kystzoneplanen i Berlevåg kommune i henhold til plan- og bygningsloven § 19 for etablering oppdrettsanlegg for torsk i Gulgofjorden.

Forum for natur og friluftsliv takker for muligheten til å gi innspill til høringen etter avtale per telefon. Vår frist er etter avtale 22.04.2022

Vi er kjent med at Statsforvalter har påpekt at dette er saker som ikke egner seg for dispensasjonssøknad, men bør inngå i en planprosess med rullering av kystzoneplanen for best mulig plassering av eventuelle torskeoppdrett- og vi vil med dette gi vår støtte til Statsforvalter i denne anledning.

Forum for natur og friluftsliv Finnmark vil på det sterkeste fraråde en etablering på denne lokaliteten av hensyn til naturmangfold, friluftsliv og betydelig usikkerhet knyttet til konsekvensene av torskeoppdrett for villfisk i fjorder som Gulgofjorden.

Vi mener det bør utvises stor forsiktighet ved etablering av torskeoppdrett da det vites lite om hvilke konsekvenser som kan medfølge ved ulykker/uhell. Vi er også negative til å utsette fjordbunnen i området for utslipp fra oppdrett. Det er også en stor fare for at natur- og friluftslivet i området vil bli kraftig forringet av oppdrettsanlegg.

Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner
finnmark@fnf-nett.no | Storgata 5, 9900 Kirkenes | 904 11 343
organisasjonsnummer 916 589 050 | www.fnf-nett.no/finnmark

Naturmangfold

FNF Finnmark viser til Havforskningsinstituttets «kunnskapsgrunnlag for mulig påvirkning fra oppdrettstorsk og levendelagret torsk på villtorsk»¹, publisert våren 2021. Det kommer tydelig frem at dette er en type oppdrett der vi mangler kunnskap og der konsekvensene for en hardt presset kysttorsk er svært usikker. Dette gjør føre-var-prinsippet høyst aktuelt. Lokaliteten ligger i nærheten av gytefelt for torsk og rødspette². HI viser til at rømming fra et torskeanlegg i hodesak vil skje ved at oppdrettstorsk gyter i merdene. Deretter vil egg og larver kunne spre seg over store avstander, som igjen vil påvirke torskebestander over store deler av, eller hele fjorden. Når larvene blir kjønnsmoden fisk vil oppdrettstorskens gener bli innblandet i villtorskstammen. Dette vil sannsynligvis gi liknende konsekvenser som er kjent fra oppdrettslaksens genblanding med villaks. Det kan dermed bli en kraftig reduksjon av bestanden. Det er ventet en helhetlig gjennomgang av med risikovurdering i 2022 og torskeoppdrett bør som minimum settes på vent til slikt grunnlag foreligger. Følgende anbefalinger er gitt fra Havforskningsinstituttet:

- 1. Forskning viser at bestandene av **kysttorsk er truet**, og det er foreslått en gjenoppbygningsplan i nord. Vi anbefaler at miljøeffekter av torskeoppdrett inkluderes i arbeidet med gjenoppbygningsplanen. **Vi anbefaler videre å tette kunnskapshull knyttet til økologi og livshistorie hos kysttorsk i nord. Lokale gytefelt langs hele kysten, spesielt sårbare fjordbestander, bør fortsatt beskyttes mot torskeoppdrett.** Det bør også vurderes restriksjoner mot flytting og levendelagring av torsk nær gytefelt.*
- 2. **Inntil bedre kunnskap foreligger, anbefaler vi at beite- og oppvekstområder i nærhet av gytefelt i indre fjord med høy grad av retensjon, lokal bunnslåing av larver og sårbare bestander gis beskyttelse.***
- 3. **Kunnskapen om effekten av genetiske interaksjoner mellom domestisert oppdrettstorsk og villtorsk er i stor grad manglende.** Vi har imidlertid mye kunnskap om negative effekter av rømt oppdrettslaks. Risikoprofilen for torsk antas å være høyere, spesielt for svake bestander av kysttorsk, og vil avhenge av hvor stort presset fra oppdrettspopulasjonen er i forhold til størrelsen på lokale bestander, samt grad av domestisering og genetisk avstand til villtorken. **I tillegg både rømmer og gyter oppdrettstorsk i merd, og det finnes ikke barrierer mellom generasjoner hos en rein marin art som torsk.** Ved å bruke steril torsk i oppdrett elimineres risikoen for genetiske interaksjoner, og vi anbefaler at bruk av steril torsk utredes.*
- 4. **Rømt torsk kan også spre sykdom til villfisk, eller påvirke økosystemene på andre måter (for eksempel konkurranse om beiteområder eller predasjon).** Det er også en rekke parasitter, bakterielle og virale agens som kan bli utfordrende ved økt oppdrett og levendelagring av torsk. Vi anbefaler at problemstillinger og kunnskapshull knyttet til sykdom og smittespredning hensyntas og tettes, inkludert flytting av fisk med ukjent smittestatus. I tillegg kan torskeoppdrettsanlegg føre til endringer i vandringsmønster, adferd, fysiologi og reproduksjon hos vill torsk som igjen kan påvirke overlevelse, vekst og rekruttering. Enkelte av disse faktorene har også paralleller til effekter av lakseoppdrett på vill torsk. Slike faktorer bør inkluderes som mulige risikofaktorer i den planlagte risikovurderingen. Havforskningsinstituttet har også nettopp ferdigstilt «Strømkatalogen». Dette verktøyet simulerer spredning av partikler eller patogener, og kan benyttet av forvaltningen i lokaliseringsspørsmål.*

¹ <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2021-22>

² <https://portal.fiskeridir.no/portal/apps/webappviewer/index.html?id=ea6c536f760548fe9f56e6edcc4825d8>

Tanafjorden er også viktig for villaks og annen anadrom fisk. Hvilken effekt torskeoppdrett vil ha på laksefisk er ukjent. Likevel kan man forvente spredning av skottelus og annet ikke artsspesifikke parasitter og sykdom. En detaljert vandringsvei for laksesmolt er ikke kartlagt, dersom Gulgofjorden ligger i hovedruten for smolt vil de kunne bli utsatt for betydelig predasjon av oppdrettstorsk, eller bli tvunget til å etablere en ny vandringsrute som kan påvirke negativt. Tradisjonelt sjølaksefiske har pågått i området over lang tid. Det er derfor mulig å vise til at området benyttes for vandrende laks. Villaksen i Tanavassdraget er under hardt press med stor påvirkning på bestanden. Det var i 2021 fiskeforbud i Tanaelva, dette var et målrettet tiltak med ønske om å reproducere de mange laksestammene som tilhører vassdraget. Tanalaksen opplever også en trussel fra pukkellaks som kan fortrenge og forverre vannmiljøet i vassdraget. Tanafjorden er klassifisert som en nasjonal laksefjord³ der faktorer som truer laksen skal identifiseres og fjernes.

Tanavassdraget og fjord er også foreslått vernet, og er under behandling for å få status som marint verneområde. Miljødirektoratet beskriver Tanavassdraget slik:

Tanavassdraget anses som verdens viktigste vassdrag for atlantisk villaks og er en ressurs Norge deler med Finland. Laksebestanden her har også stor betydning for samisk kultur⁴.

Stedegne arter og øvrige utfordringer

I og ved lokaliteten er det påvist oter. Oter er et fredet rovdyr som livnærer seg generelt på småfisk av torsk, flyndre, ulke og rognkjeks. Ved å etablere torskeoppdrett i nærheten til oterens leveområder vil det kunne bli konflikt ved oterens næringssøk og oppdrettstorsken. Lokaliteten og området rundt er også preget av bestander av fugl som ærfugl, havelle, krykkje og gråmåke. Området er dårlig kartlagt, og det finnes lite observasjoner i artsdatabanken. Vi kan også anta at arter som lomvi, teist, toppskarv m.m. finnes i området.

Sjøbunnen rundt Gulgoodden er preget av skredmateriale. Avsetninger dannet ved steinsprang, fjellskred og snømasseskred fra bratte dalsider utgjør en fare for gjentakelse og mulig ødeleggelse av anker eller merder i området⁵.

Torsk er en viktig ressurs i Tanafjorden. I Tana er store deler av fjorden fredet for aktive redskaper. Tanafjorden har i løpet av de siste to tiårene hatt et sterkt økende antall fjordfiskere. Fiskerne har to viktige sesonger, vårtorskefiske både ved Gulgo og lengre inne i fjorden, samt krabbefiske. Det er etablert mottak i Tana. Dette er dermed et viktig økonomisk bidrag i regionen. Dette styrker behovet for å være varsom og benytte føre-var-prinsippet.

Friluftsliv

Tanafjorden har en svært rik tradisjon med fiskeri og matauk som en del av friluftsliv og kultur hos befolkningen. Dette er også aktiviteter som er en del av den nordnorske kulturen, identitet og bolyst for den enkelte innbygger er tilgang på sjø og hav, fiske, rekreasjon og båtliv. Dessverre ser vi at

³ [https://register.geonorge.no/data/documents/Produktark_nasjonale-laksefjorder_v1_nasjonale-laksefjorder .pdf](https://register.geonorge.no/data/documents/Produktark_nasjonale-laksefjorder_v1_nasjonale-laksefjorder.pdf)

⁴ <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/vernet-natur/marint-vern/>

⁵

https://geo.ngu.no/mapserver/LosmasserWMS?language=nor&service=WMS&version=1.3.0&sld_version=1.1.0&request=GetFeatureInfo&crs=EPSG%3A32633&bbox=987054.29707383784,7893977.1563375024,1008754.1463720833,7903756.9007421313&format=image%2Fpng&width=2050&height=924&layers=Losmasse_flate&styles=&info_format=text/html&I=706&J=283&query_layers=Losmasse_flate

arealene for fritidsfiske blir stadig færre og at rekreasjonsverdien går ned i takt med at det kommer stadig flere oppdrettsanlegg i fjordene. Det er også ofte et for dårlig kunnskapsgrunnlag når det gjelder fiskeplasser og viktige områder for dette.

Området Gulgofjorden er sterkt knyttet til sjøsamisk kultur og sjølaksefiske. Oppdrett ved denne lokaliteten kan komme i konflikt med urfolks rettigheter til kulturutøvelse da det finnes to sjølaksefiskelokaliteter rett ved det planlagte anlegget og flere i nærheten.

Oppdrettsanlegg har en rekke negative konsekvenser for fritidsfiske, for eksempel har det blitt vanlig at såkalt «pelletssei» bli vanlig. Dette er forsprenget viltlevende fisk som ikke oppleves positivt og man kan ikke være sikker på om foret inneholder for eksempel medisiner. Mange melder også at kvaliteten ikke oppleves god.

Videre er selve arealbeslaget med forbudssoner og at det ofte blir færre villfisk i et område med oppdrettsanlegg. Opplevelsen av ro, landskap og båtliv blir også forringet som følge av industrianlegg med støy og andre virkninger.

Konklusjon

Forum for natur og friluftsliv i Finnmark mener av hensyn til naturmangfold, friluftsliv og kulturutøvelse at dispensasjon fra kystzoneplanen for torskeoppdrett på omsøkt lokalitet ikke innvilges.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Finnmark

Per Erik Motrøen

Per Erik Motrøen
Koordinator
FNF Finnmark